

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« 09 » - 09 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Соціальна робота з сім'ями»

для студентів

спеціальності

231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності (тей))

освітнього рівня

першого (бакалаврського)
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми

231.00.01 Соціальна робота
231.00.04 Соціальна адвокація
(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації
(за наявності)

(назва спеціалізації)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136534
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0410/22
(підпис) _____ (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 20__ р.

Київ – 2022

Розробник:

Олена ДЕНИСЮК, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини

Викладач:

Олена ДЕНИСЮК, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини

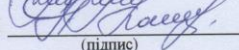
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Протокол № 2 від 17.01.2022 року.

Завідувач кафедри (Тетяна ЛЯХ)
(підпис)

Робочу програму погоджено:

з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 231.00.01
Соціальна робота першого (бакалаврського) рівня)
(назва освітньої програми)

19.01.2022 р.

Керівник освітньої програми (Наталія КЛІШЧЕВИЧ)
(підпис)

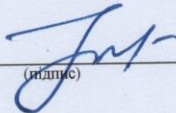
з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 231.00.04
Соціальна адвокація першого (бакалаврського) рівня)

19.01.2022 р.

Керівник освітньої програми (Світлана САПІГА)
(підпис)

Робочу програму перевірено

01.02.2022 р.

Заступник директора/декана (Роман ПАВЛЮК)
(підпис)

Пролонговано:

на 21/2023 н.р. (підпис) (Лев М.Д.), « 29 » 08 2022 р., протокол № 15
(ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	2	-
Семестр	4	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	42	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	40	-
Форма семестрового контролю	іспит	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Соціальна робота з сім'ями» є ознайомлення зі специфікою соціальної роботи з різними типами сім'ї та відпрацювання відповідних навичок роботи.

Завдання дисципліни «Соціальна робота з сім'ями»:

- проаналізувати стан сім'ї в сучасному суспільстві;
- схарактеризувати типологію сім'ї;
- ознайомити студентів з ключовими поняттями сімейно-орієнтованої соціальної роботи;
- сформувати здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси отримувачів послуг;
- сформувати знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

Відповідно до Освітньо-професійної програми 231.00.01 Соціальна робота підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота дисципліна «Соціальна робота з сім'ями» забезпечує формування таких загальних та спеціальних компетентностей:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК 4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

СК 6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

СК 9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

СК 21. Здатність здійснювати раннє виявлення, оцінку потреб дитини та сім'ї, ведення випадку, екстрене втручання, соціальний супровід в найкращих інтересах отримувачів послуг, здійснювати представництво інтересів клієнта.

Відповідно до Освітньо-професійної програми 231.00.04 Соціальна адвокація підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота дисципліна «Соціальна робота з сім'ями» забезпечує формування таких **таких загальних та спеціальних компетентностей**:

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

СК 5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.

СК 6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до Освітньо-професійної програми 231.00.01 Соціальна робота підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота дисципліна «Соціальна робота з сім'ями» забезпечує оволодіння такими програмовими результатами навчання:

ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

Відповідно до Освітньо-професійної програми 231.00.04 Соціальна адвокація підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота дисципліна «Соціальна робота з сім'ями» забезпечує оволодіння такими програмовими результатами навчання:

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Модуль 1 «Сім'я як соціальний інститут суспільства»							
Тема 1. Сім'я та суспільні трансформації	2	2					
Тема 2. Життєвий цикл сім'ї	2		2				
Тема 3. Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	2	2					
Тема 4. Методи сімейного виховання. Дисциплінуючі техніки.	2		2				
Тема 5. Законодавче та нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з сім'ями в Україні	2		2				
Самостійна робота 1. Сім'я як соціальний інститут суспільства	10						10
Модульний контроль 1	2						
Разом	22	4	6				10
Модуль 2 «Професійна компетентність соціальних працівників щодо підтримки сімей з дітьми»							
Тема 6. Ключові поняття сімейно-орієнтованої соціальної роботи	4	4					
Тема 7. Напрями діяльності, завдання та функції фахівця. Навички, які потрібні соціальним працівникам для роботи з сім'ями	2		2				
Тема 8. Соціальні послуги, що надаються при здійсненні соціальної роботи сім'ям	4	2	2				
Тема 9. Норми професійної поведінки та основні правила безпеки фахівця.	2		2				
Самостійна робота 2. Професійна компетентність соціальних працівників щодо підтримки сімей з дітьми	10						10
Модульний контроль 2	2						
Разом	24	6	6				10
Модуль 3 «Профілактика насильства в сім'ї та щодо дітей»							

Тема 10. Сутність феномену насильства в сім'ї та жорстокого поводження щодо дітей	2	2		-	-	-	-
Тема 11. Фактори ризику насильства в сім'ї	2		2				
Тема 12. Нормативно-правове забезпечення попередження насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми	2		2				
Тема 13. Види та індикатори насильства щодо дітей та шляхи їх виявлення	2		2				
Тема 14. Зміст та форми профілактики насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми	2	2					
Самостійна робота 3. Професійна компетентність соціальних працівників щодо запобігання та протидії домашньому насильству	10						10
Модульний контроль 3	2						
Разом	22	4	6				10
Модуль 4 «Особливості соціальної підтримки сімей»							
Тема 15. Запобігання відмовам від дітей раннього віку	2	2					
Тема 16. Види та форми влаштування дітей у сім'ю	6	4	2				
Тема 17. Формування відповідального батьківства, навчання батьків навичкам, необхідним для всебічного розвитку та виховання дітей	2		2				
Самостійна робота 4. Соціальна підтримка сімей	10						10
Модульний контроль 4	2						
Разом	22	6	4				10
Семестровий контроль	30						
Усього	120	20	22		-	-	40

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Сім'я як соціальний інститут суспільства

Тема 1. Сім'я та суспільні трансформації (лекція 1)

Сучасні глобальні тенденції змін в структурі сім'ї та сімейних відносинах. Сім'я та суспільні трансформації. Сучасні зміни в державі та їх вплив на функціонування родин. Оздоровлення умов сімейного виховання як важлива умова соціалізації особистості. Типологія сім'ї.

Основні поняття теми: сім'я; шлюбно-сімейні відносини; соціалізація; тип сім'ї; життєвий цикл сім'ї.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1,3

Додаткові: 5,6

Тема 2. Життєвий цикл сім'ї (семінарське заняття 1)

Рекомендовані джерела:

Основні: 3,4

Додаткові: 6

Тема 3. Сім'я і її вплив на формування особистості дитини (лекція 2)

Роль сім'ї в соціалізації дитини. Особливості соціалізації дитини в сім'ї. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей. Особливості стилів сімейного виховання. Взаємозв'язок стилів виховання і особливостей становлення особистості дитини. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини.

Основні поняття теми: сім'я; первинна соціалізація; стиль сімейного виховання.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1,3

Додаткові: 5,6

Тема 4. Методи сімейного виховання. Дисциплінуючі техніки (семінарське заняття 2)

Рекомендовані джерела:

Основні: 2,3

Додаткові: 6

Тема 5. Законодавче та нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з сім'ями в Україні (семінарське заняття 3)

Рекомендовані джерела:

Основні: 1,3

Додаткові: 5

Модуль 2. Професійна компетентність соціальних працівників щодо підтримки сімей з дітьми

Тема 6. Ключові поняття сімейно-орієнтованої соціальної роботи (лекція 3-4)

Сімейно-орієнтований підхід. Цінності сімейно-орієнтованого підходу. Забезпечення найкращих інтересів дитини. Потреби дитини. Права дитини та права батьків. Батьківська компетентність. Благополуччя та безпека дитини. Сім'я як динамічна система. Основні характеристики здорової сім'ї. Ознаки вразливої сім'ї. Ознаки сімей, дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Ознаки соціально-небезпечної сім'ї. Раннє виявлення сімей з дітьми, які потребують підтримки.

Основні поняття теми: сімейно-орієнтований підхід, права дитини, права батьків, благополуччя, безпека, здорова сім'я, вразлива сім'я, соціально-небезпечна сім'я, сім'я, яка перебуває у складних життєвих обставинах.

Рекомендовані джерела:

Основні: 3

Додаткові: 5

Тема 7. Напрями діяльності, завдання та функції фахівця. Основні принципи соціальної підтримки сімей. Навички, які потрібні соціальним працівникам для роботи з сім'ями (семінарське заняття 4)

Рекомендовані джерела:

Основні: 3

Додаткові: 3

Тема 8. Соціальні послуги, що надаються при здійсненні соціальної роботи з сім'ями (лекційне заняття 5)

Основні соціальні послуги, що надаються при здійсненні соціальної роботи сім'ям, дітям та молоді: соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальний супровід, консультування.

Основні поняття теми: соціальні послуги; соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальний супровід, консультування.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 3

Додаткові: 2,5, 7

Тема 8. Соціальні послуги, що надаються при здійсненні соціальної роботи з сім'ями (семінарське заняття 5)

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 3

Додаткові: 2,5, 7

Тема 9. Норми професійної поведінки та основні правила безпеки фахівця. Профілактика синдрому професійного вигорання (семінарське заняття 6)

Рекомендовані джерела:

Основні: 2, 3

Додаткові: 3, 5

Модуль 3. Профілактика насильства в сім'ї та щодо дітей

Тема 10. Сутність феномену насильства в сім'ї та жорстокого поводження щодо дітей (лекційне заняття 6)

Феномен насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми. Огляд теорій вітчизняних та зарубіжних дослідників у сфері виникнення та розвитку феномену домашнього насильства.

Поширеність насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми в Україні та світі.

Насильство щодо дітей в сім'ї та його особливості. Насильство щодо дітей поза сім'єю.

Підходи до генези насильства: соціокультурний, індивідуально-психологічний та системний сімейний.

Основні поняття теми: діти; неповноліття; насильство; насильство в сім'ї; жорстоке поводження з дітьми.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 3

Додаткові: 5

Тема 11. Фактори ризику насильства в сім'ї (семінарське заняття 7)

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 3

Додаткові: 5

Тема 12. Нормативно-правове забезпечення попередження насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми (семінарське заняття 8)

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 3

Додаткові: 5

Тема 13. Види та індикатори насильства щодо дітей та шляхи їх виявлення (семінарське заняття 9)

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 3

Додаткові: 5

Тема 14. Зміст та форми профілактики насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми (лекційне заняття 7)

Сутність соціальної профілактики насильства та жорстокого поводження з дітьми. Первинна, вторинна та третинна профілактика. Основні принципи профілактичної діяльності. Зміст та форми профілактики насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми.

Основні поняття теми: соціальна профілактика; первинна, вторинна та третинна профілактика; принципи профілактики.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 3

Додаткові: 5

Модуль 4. Особливості соціальної підтримки сімей

Тема 15. Запобігання відмова від дітей раннього віку (лекційне заняття 8)

Сутність відмови від дитини раннього віку як соціального явища. Типові проблеми, труднощі жінок та сімей, які мають ризик відмови від дитини. Основні нормативно-правові акти регламентують соціальну роботу щодо запобігання відмова від дітей раннього віку. Особливості виявлення жінок,

сімей з такою ознакою вразливості. Форми і методи, які використовуються у процесі соціальної роботи з жінками та сім'ями, які мають ризик відмови від дитини.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1,3

Додаткові: 2, 3

Тема 16. Види та форми влаштування дітей у сім'ю (лекція 9-10)

Усиновлення. Встановлення опіки/піклування. Влаштування до прийомної сім'ї. Влаштування до дитячого будинку сімейного типу. Встановлення статусу дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування. Пріоритетність вибору сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Основні поняття теми: усиновлення; опіка; піклування; прийомна сім'я; дитячі будинки сімейного типу.

Рекомендовані джерела:

Основні: 3

Додаткові: 1

Тема 16. Види та форми влаштування дітей у сім'ю (семінарське заняття 10)

Рекомендовані джерела:

Основні: 1,3, 4

Додаткові: 1,3,6,7

Тема 17. Формування відповідального батьківства, навчання батьків навичкам, необхідним для всебічного розвитку та виховання дітей (семінарське заняття 11)

Рекомендовані джерела:

Основні: 1

Додаткові: 2

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів денної форми навчання

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	3	3	2	2	3	3

Відвідування семінарських занять	1	3	3	3	3	3	3	2	2
Робота на семінарському занятті	10	3	30	3	30	3	30	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	65	-	66		65		55
Максимальна кількість балів: 251									
251:60 = 4,18. Студент набрав X балів; Розрахунок: X: 4,18 = загальна кількість балів.									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Денна форма навчання

Самостійна робота 1. Сім'я як соціальний інститут суспільства
Виконайте одне із запропонованих завдань (за вибором студента)

1. Опрацюйте літературні джерела, присвячені дитячим рокам відомих особистостей та складіть розгорнуту анотацію на одну з них. Зверніть увагу на роль сім'ї у формуванні особистості дитини. Презентуйте на семінарському занятті.

2. Опрацюйте сучасні літературні джерела для батьків, присвячених проблемі виховання дітей та складіть розгорнуту анотацію на одну з них за власним вибором. Презентуйте на семінарському занятті.

Вимоги до оформлення:

Обсяг роботи від 1 до 3 сторінок набраних у редакторі WORD у вигляді комп'ютерного файла з розширенням *.doc. Шрифт TimesNewRoman 14. Міжрядковий інтервал 1,5. Поля з усіх сторін 20 мм.

Виконане завдання розміщується студентом на сторінці електронного курсу.

Критерії оцінювання:

1. Змістова складова - 4 бали (див. завдання)
2. Оформлення текстового документа – 1 бал (див. Вимоги до оформлення)

Рекомендовані джерела:

Основні: 4, 5

Додаткові: 10

Самостійна робота 2. Професійна компетентність соціальних працівників щодо підтримки сімей з дітьми

Завдання:

Проаналізувати матеріали з мережі інтернет, власних спостережень в період практики, участі у заходах “Юнь Києва запрошує” та описати особливості проведення групових, масових форм роботи з різними типами сімей (вказати мету, завдання, місце проведення, кількість учасників, особливості організації та проведення). Тип сім’ї студент обирає самостійно. Зробіть посилання на електронний ресурс, в якому представлено фото та відео звіти з описаних заходів.

Рекомендовані джерела:

Основні: 2

Додаткові: 10

Самостійна робота 3. Підготовка есе

Написати есе на тему: “Джерела та фактори ризику насильства та жорстокого поводження з дитиною” (на основі перегляду фільмів зі списку, наданого викладачем, визначивши та обґрунтувавши у роботі ті з них, які на вашу думку, є найсуттєвішими). Обсяг есе від 5 до 7 сторінок набраних у редакторі WORD у вигляді комп’ютерного файлу з розширенням *.doc. Шрифт TimesNewRoman 14. Міжрядковий інтервал 1,5. Поля з усіх сторін 20 мм.

Самостійна робота 4. Особливості соціальної підтримки сімей

Студенту пропонується 2 варіанти завдань. За власним вибором виконати один варіант завдання.

1 варіант

Проаналізуйте життєву ситуацію. До якої групи віднести цю сім’ю. У сім’ї з дитиною з інвалідністю, за якою доглядала мама, батько ніколи не відчував додаткових ускладнень, і їх відносини розвивались нормально. Раптово помирає мама. Батько з горя і під тягарем проблем, що навалилися на нього, починає пити. Помітивши, що батько не справляється з ситуацією, родичі звертаються за допомогою до соціального працівника.

Які види допомоги доцільно запропонувати? Опишіть етапи, які має пройти батько відповідно до моделі «Зміни поведінки від інформації до дій»:

- 1) формування усвідомлення;
- 2) набуття знань;
- 3) вироблення ставлення;
- 4) розвиток самодієвості;
- 5) набуття вмінь;
- 6) формування поведінки.

Які види мотивації в даній ситуації можуть виявитися дієвими. Обґрунтуйте думку.

Форма подання результатів виконаної роботи:

Результат подається у формі текстового документу. Опис етапів відповідно моделі розпочинати з назви етапу.

2 варіант

Переглянути художній фільм "Сім'я по швидкому" (Родина за хвилину).

- Виписати проблеми та труднощі, з якими стикалися прийомні діти та прийомні батьки.
- Знайти у фільмі способи, які допомогли подолати труднощі в адаптації прийомних дітей та батьків

Рекомендовані джерела:

Основні: 2

Додаткові: 3

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у вигляді тестування.

Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 25 питань.

Види тестових завдань:

- Із вибором однієї правильної відповіді;
- На встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- Завдання на розпізнавання та відтворення правильної відповіді по пам'яті;
- Завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;
- Завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання:

Виконання тестових завдань – максимум 25 балів (за кожен правильну відповідь – 1 бал).

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Відповідно навчального плану в 4 семестрі студенти складають екзамен. Максимальна кількість балів за екзамен – 40 балів.

Форма проведення: тестування на платформі <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=21666>

Критерії оцінювання: тестові завдання – правильність відповіді на питання; теоретико-практичне завдання – чіткість, повнота та розгорнутість відповіді, визначення основних понять; творче осмислення набутих теоретичних знань, уміння використовувати теоретичні знання під час практичних завдань; практичне завдання – технологічна та методична грамотність, точність виконання практичного завдання. Оцінка за іспит виставляється автоматично програмою ADTester в електронному курсі на платформі <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=21666>

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

I. Теоретичні завдання:

1. Специфіка сімейного виховання. Функції сім'ї.
2. Вплив сім'ї на формування особистості дитини
3. Норми професійної поведінки та основні правила безпеки фахівця
4. Сутність сімейно-орієнтованого підходу в соціальній роботі
5. Характеристика типів сімей
6. Ознаки вразливості сім'ї
7. Принципи соціальної роботи із сім'ями
8. Навички, які потрібні соціальному педагогу для роботи із сім'єю
9. Ознаки сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах
10. Сучасні форми соціальної роботи із сім'ями з дітьми (за кількістю учасників, за домінуючим засобом впливу)
11. Методи соціальної роботи із сім'ями з дітьми
12. Сутність соціальної роботи із сім'ями, в яких є діти з інвалідністю
13. Види та форми влаштування дітей в сім'ю
14. Шляхи запобігання відмовам від дітей раннього віку
15. Прийомна сім'я (дитячий будинок сімейного типу) як форма влаштування дітей в сім'ю
16. Сімейний патронат як професійна комплексна послуга
17. Причини/фактори вчинення насильства щодо дитини в сім'ї
18. Наслідки психологічного насильства над дитиною
19. Ознаки фізичного насильства щодо дитини. Які наслідки має такий вид насильства?
20. Інноваційні форми профілактики жорстокого поводження щодо дітей
21. Короткострокові та довгострокові наслідки сексуального насильства стосовно дитини
22. Органи та служби, на які покладено функції попередження та вирішення проблем насильства в сім'ї щодо дитини. До кого необхідно звертатись у випадку насильства щодо дитини?
23. Опишіть, для чого потрібні "зелені" кімнати при опитуванні дітей
24. Методи ідентифікації дитини-жертви або свідка насильства
25. Види домашнього насильства щодо дитини. Чи існують інші форми, які прирівнюються до насильства?

II. Завдання практичного характеру:

1. Сім'я взяла під опіку 4 дітей родички, яка загинула. Діти багато працюють у них в теплицях, троє старших часто не виконують шкільні домашні завдання. Молодша дівчинка, якій 5 років, не ходить в садочок.
  - Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як насильство в сім'ї?
  - Хто є жертвою насильства?

- Які види насильства вчиняються по відношенню до жертви?
- До яких спеціалістів перенаправляти жертву та кривдника?

2. Що робити фахівцю, якщо йому потрібно налагодити контакт із сім'єю, яка з різних причин не може, не хоче або не вміє співпрацювати з фахівцями соціальної сфери; допомогу ззовні така сім'я сприймає як загрозу?

3. Що робити фахівцю, якщо члени сім'ї уникають контакту через наявність минулого негативного досвіду співпраці з державною установою, мають страх, що в них заберуть дитину, не бажають змінювати ситуацію, у якій перебувають?

Зразки тестових питань:

1. Оберіть слово, яке найкраще підходить за змістом на місці пропуску: «Відповідно до міжнародного досвіду соціальної роботи, першочерговим завданням діяльності соціальних працівників є створення умов для _____».

- матеріального благополуччя
- збереження сім'ї для дитини
- розвитку громади
- раннього розвитку дитини

2. Ступінь вразливості сім'ї з дітьми, наявність складних життєвих обставин отримувача соціальних послуг визначаються за результатами (оберіть одну відповідь):

- оцінки потреб особи, дитини та її сім'ї
- спостереження
- аналізу документації
- звернення родичів та інших небайдужих осіб

3. Встановіть відповідність між назвами сімейних форм виховання та їх змістом

Усиновлення	а. Добровільне прийняття за плату сім'єю або окремою особою, яка не перебуває у шлюбі, із закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, від однієї до чотирьох дітей на виховання та для спільного проживання.
Опіка/піклування	б. Прийняття в окрему сім'ю, створену за бажанням подружжя або окремої особи, котра перебуває у шлюбі, на виховання та для спільного проживання не менше п'яти дітей-сиріт та(або) дітей, позбавлених батьківського піклування. Загальна кількість дітей, враховуючи рідних, не повинна перевищувати десяти осіб
Прийомна сім'я	в. Це влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у сім'ї громадян України, які перебувають переважно, у сімейних, родинних

		стосунках із цими дітьми, з метою забезпечення їх виховання, освіти і розвитку і захисту їхніх прав та інтересів
Дитячий будинок сімейного типу		г. Це прийняття усиновлювачем у свою сім'ю дитини на правах дочки чи сина, здійснене на підставі рішення суду

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
F _X	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Соціальна робота з сім'ями»

Разом: 120 год., 20 год. – лекції, 22 год. – семінарські; самостійна робота студентів – 40 год., 8 год. – модульний контроль.

Модуль	Модуль 1		
Назва модуля	Сім'я як соціальний інститут суспільства		
Кількість балів за модуль	65 балів		
Лекції	1	2	
Теми лекцій	Сім'я та суспільні трансформації	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	
Відвідування лекцій	1	1	
Теми семінарських занять (СЗ)	СЗ 1. Життєвий цикл сім'ї	СЗ 2. Методи сімейного виховання	СЗ 3. Законодавче та нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з сім'ями в Україні
Відвідування /Робота на СЗ	11	11	11
Самостійна робота 1. Сім'я як соціальний інститут суспільства	5 балів		
Види поточного контролю/ Кількість балів	Проміжний модульний контроль 1 25		

Модуль	Модуль 2		
Назва модуля	Професійна компетентність соціальних працівників щодо підтримки сімей з дітьми		
Кількість балів за модуль	66 балів		
Лекції	3-4	5	6
Теми лекцій	Ключові поняття сімейно-орієнтованої соціальної роботи	Соціальні послуги, що надаються при здійсненні соціальної роботи сім'ям	
Відвідування лекцій	2	1	
Теми семінарських занять (СЗ)	СЗ 4. Напрями діяльності, завдання та функції фахівця.	СЗ 5. Соціальні послуги, що надаються при здійсненні соціальної роботи сім'ям	СЗ 6. Норми професійної поведінки та основні правила безпеки фахівця.

	Основні принципи соціальної підтримки сімей		Профілактика синдрому професійного вигорання
Відвідування СЗ	11	11	11
Самостійна робота 2. Професійна компетентність соціальних працівників щодо підтримки сімей з дітьми	5 балів		
Види поточного контролю	Проміжний модульний контроль 2 25		

Модуль	Модуль 3		
Назва модуля	Профілактика насильства в сім'ї та щодо дітей		
Кількість балів за модуль	65 балів		
Лекції	7	8	
Теми лекцій	Сутність феномену насильства в сім'ї та жорстокого поводження	Зміст та форми профілактики насильства в сім'ї та жорстокого поводження	
Відвідування лекцій	1	1	
Теми семінарських занять (СЗ)	СЗ 7. Фактори ризику насильства в сім'ї	СЗ 8. Нормативно-правове забезпечення попередження насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми	СЗ 9. Види та індикатори насильства щодо дітей та шляхи їх виявлення
Відвідування та робота на СЗ	11	11	11
Самостійна робота 3. Особливості соціальної підтримки сімей	5 балів		
Види поточного контролю	Проміжний модульний контроль 3 25		

Модуль	Модуль 4	
Назва модуля	Особливості соціальної підтримки сімей	
Кількість балів за модуль	55 балів	
Лекції	8	9-10
Теми лекцій	Запобігання відмовам від дітей раннього віку	Види та форми влаштування дітей у сім'ю
Відвідування лекцій	1	2
Теми семінарських занять (СЗ)	СЗ 10. Види та форми влаштування дітей у сім'ю	СЗ 11. Формування відповідального батьківства, навчання батьків навичкам, необхідним для всебічного розвитку та виховання дітей
Відвідування та робота на СЗ	11	11
Самостійна робота 3. Особливості соціальної підтримки сімей	5 балів	
Види поточного контролю	Проміжний модульний контроль 4 25	
Розрахунок балів	251:60 = 4,18. Студент набрав Х балів; Розрахунок: Х: 4,18 = загальна кількість балів.	

8. Рекомендовані джерела

Основні

1. Про соціальні послуги. Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
2. Практики надання соціальних послуг сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах:[науково-методичний збірник] / за ред. Комарової Н. М. –Держ. ін.-т. сімейної та молодіжної політики, Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. К., 2016. 112 с.
3. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
4. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.

Додаткові

1. Денисюк О.М., Новосільська Т. М. Особливості підготовки дівчат-підлітків до усвідомленого материнства. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 409. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4_44_2017.pdf
2. Петрочко Ж. В., Датченко Н.А. Забезпечення найкращих інтересів дитини як пріоритет надання соціальних послуг сім'ям з дітьми. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2021. (5(41)). С. 151-157. URL:https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39314/1/Petrochko_Datchenko_KELM_5%2841%29_IL.pdf
3. Петрочко Ж. В., Петушкова Л. А. Нова програма підготовки сімей до догляду та виховання влаштованих/усиновлених дітей. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2021. (2(49)). с. 160-164. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38512/1/Petrochko_Petushkova_NVUU_2_4_9_IL.pdf
4. Психологія сімейних взаємин : навч. посіб. / [М. С. Корольчук, П. П. Криворучко, В. І. Осьодло та ін.] ; за заг.ред. М.С.Корольчука. Ніка-Центр, 2017. 296 с.
5. Петрочко Ж. В., Денисюк О. М. Розуміння майбутніми соціальними працівниками та соціальними педагогами сутності та особливостей процесу деінституціалізації. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології* (11). 2020. С. 194-213. URL. <https://education-journal.org/index.php/journal/article/view/229>
6. Залуцький І. І., Денисюк О. М., Чечко Т. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у роботі з батьками, які

виховують дитину з інвалідністю. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи (75). 2020. С. 85-90. URL. <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/75/20.pdf>

9. Додаткові ресурси (за наявності)

Електронний курс на сайті:

<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=23393>